

בס"ד הרב מיכאל רוזנצווייג - בענין ק"פ והגיגת יד'
Page 1 of 5 – YIJE 5777 – Set 7

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סט עמוד ב

1
2
3 משנה. אימתי מביא חגיגה עמו - בזמן שהוא בא בחול, בטהרה, ובמועט. ובזמן שהוא בא בשבת, במרובה,
4 ובטומאה - אין מביאין עמו חגיגה. חגיגה היתה באה מן הצאן, מן הבקר, מן הכבשים ומן העזים, מן הזכרים
5 ומן הנקבות, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד.
6
7

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סט עמוד ב

8
9
10 אמר רב אשי: שמע מינה: חגיגת ארבעה עשר לאו חובה היא, דאי סלקא דעתך חובה היא - תיתי בשבת, ותיתי
11 במרובה, ותיתי בטומאה. ובמועט מיהו מאי טעמא אתיא? כדתניא: חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה, כדי
12 שיהא פסח נאכל על השבע.
13

14 ונאכלת לשני ימים וכו'. מתניתין דלא כבן תימא. דתניא, בן תימא אומר: חגיגה הבאה עם הפסח - הרי היא
15 כפסח, ואינה נאכלת אלא ליום ולילה

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ע עמוד א

16
17
18 איבעיא להו: לבן תימא, נאכלת צלי או אין נאכלת צלי? כי אקשיה רחמנא לפסח - ללינה, אבל לצלי - לא. או
19 דילמא לא שנא? - תא שמע: הלילה הזה כולו צלי. ואמר רב חסדא: זו דברי בן תימא. שמע מינה. איבעיא להו:
20 לבן תימא, באה מן הבקר או אינה באה מן הבקר, באה מן הנקבות או אינה באה מן הנקבות, באה בת שתי
21 שנים או אינה באה בת שתי שנים? כי אקשיה רחמנא לפסח - למידי דאכילה, אבל לכל מילי - לא. או דילמא
22 לא שנא? - תא שמע: חגיגה הבאה עם הפסח - הרי היא כפסח, באה מן הצאן ואינה באה מן הבקר, באה מן
23 הזכרים ואינה באה מן הנקבות, באה בת שנתה ואינה באה בת שתי שנים. ואינה נאכלת אלא ליום ולילה,
24 ואינה נאכלת אלא צלי, ואינה נאכלת אלא למנויו. מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא - בן תימא, שמע מינה:
25 כולהו מילתא בעינן. שמע מינה. איבעיא להו: לבן תימא, יש בה משום שבירת עצם או אין בה משום שבירת
26 העצם? אף על גב דכי אקשיה רחמנא לפסח - אמר קרא בו - בו ולא בחגיגה. או דילמא האי בו - בכשר ולא
27 בפסול הוא דאתא?

תוספות מסכת פסחים דף ע עמוד א

28
29
30 לאו חובה היא - כלומר אינו חייב מן התורה להביאה דאי ס"ד חובה היא מן התורה שוב אין לנו לומר שיש
31 חילוק בין שבת לחול דהוי קרבן הקבוע לו זמן ותיתי במרובה ובטומאה אלא ודאי לאו חובה היא ואינה באה
32 אלא כדי שיאכל הפסח על השבע ואומר ריב"א דמשמע בירושלמי דהא דפסח נאכל על השבע היינו מדרבנן
33 גזירה משום שבירת עצם שאם לא היתה באה על השבע מתוך שהוא רעב לאכול הבשר שסביב העצמות היה
34 בא לידי שבירתן וקשה לר"י דהשתא משמע דלרבנן דבן תימא דבסמוך הויה חגיגת ארבעה עשר דרבנן ולקמן
35 (דף עא.) משמע שהיא מן התורה דתניא לא ילין מן הבשר וגו' לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת לשני
36 ימים ויש לומר דאשכחן בפ"ק דחגיגה (דף ת.) תנא דסבירא ליה שהיא מדרבנן דקאמר רב אשי הא קמ"ל
37 חגיגת חמשה עשר אין חגיגת ארבעה עשר לא אלמא קסבר חגיגת י"ד לאו דאורייתא והשתא לבן תימא ולתנא
38 דלקמן דאית להו חגיגת ארבעה עשר דאורייתא דחי שבת והשתא אתי שפיר ההיא דריש תמיד נשחט (לעיל
39 נט:) בארבעה עשר שחל להיות בשבת כו'.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נט עמוד ב

40
41
42 רב כהנא רמי: כתיב לא ילין חלב חגי עד בקר, עד בוקר הוא דלא ילין - הא כל הלילה כולה -
43 ילין. וכתיב והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולן! הוא מותיב לה, והוא
44 מפרק לה: כשנתותרו. רמי ליה רב ספרא לרב: כתיב לא ילין לבקר זבח חג הפסח. לבקר הוא
45 דלא ילין - הא כל הלילה ילין, והכתיב: עלת שבת בשבתו - ולא עולת חול בשבת, ולא עולת

1 חול ביום טוב! - אמר ליה: כבר רמייה ניהליה רב אבא בר חייא לרבי אבהו, ושני ליה: הכא
2 בארבעה עשר שחל להיות בשבת עסקינן, דחלבי שבת קריבין ביום טוב. - אמר ליה: משום
3 דחלבי שבת קריבין ביום טוב, אנן ניקו ונימא ליה דהאי קרא בארבעה עשר שחל להיות בשבת
4 הוא דכתיב? - אמר ליה: שבקיה לקרא, דהוא דחיק ומוקים אנפשיה.

5
6 תוספות מסכת פסחים דף נט עמוד ב
7 בארבעה עשר שחל להיות בשבת עסקינן - בירושלמי דייק מקרא דלא ילין חלב חגי כה"ג ומוקי לה נמי ר'
8 אבהו בי"ד שחל להיות בשבת ופריך דלא מצי לאוקמי בשבת דחגי כתיב דהיינו חגיגה הבאה עם הפסח דלא
9 דחיא שבת כדאמר לקמן באלו דברים (דף סט): ומפרש דה"ק שמרהו שלא יבא לידי בל ילין שיקריבהו מבעוד
10 יום בשעה הראויה לו ותימה על ירושלמי דפריך מינה דהאי קרא דחלב חגי דבחגיגת חמשה עשר מיירי
11 כדמוכח באלו דברים הקשה רשב"א לבן תימא דדריש לקמן באלו דברים (דף ע). חגיגה הבאה עם הפסח הרי
12 היא כפסח דזבח חג זה חגיגה היכי מיתוק' האי קרא בשבת הא מודה דלא דחיא שבת כדמוכח התם וי"ל דבן
13 תימא יסבור כר' ישמעאל דאמר באלו קשרים (שבת דף קיד): דחלבי חול קריבין בי"ט אי נמי בן תימא יפרש
14 שמרהו שלא יבא לידי בל ילין כדמפרש בירושלמי.

15
16 תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ז עמוד ב
17 וחגיגת יום טוב הראשון של פסח. בית שמאי אומרים: מן החולין, ובית הלל אומרים: מן המעשר. מאי שנא
18 חגיגת יום טוב הראשון של פסח? אמר רב אשי: הא קא משמע לן, חגיגת חמשה עשר - אין, חגיגת ארבעה
19 עשר - לא. אלמא קסבר: חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא.

20
21 תוספות מסכת חגיגה דף ח עמוד א
22 אלמא קסבר חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא - ואין להקשות דתניא בפ' אלו דברים בפסחים (דף ע. ושם)
23 לא ילין מן הבשר לימד על חגיגת י"ד שנאכלת לשני ימים ולילה אחד כו' אלמא סבירא ליה דהוי דאורייתא
24 ועוד אשכחן תנא התם דאינה נאכלת אלא ליום ולילה אחד משמע דאית ליה דאורייתא אבל פליג אאידיך תנא
25 [דאמר שני ימים ולילה] ויש לומר דסבר כתנא דמתני' פרק אלו דברים (שם דף סט): דתנן אימתי מביאין עמו
26 חגיגה בזמן שבא בחול בטהרה ובמועט בזמן שבא בשבת במרובה או בטומאה אין מביאין א"כ משמע דלאו
27 חובה דפעמים לא אתיא כדקאמר רב אשי התם בגמרא.

28
29 רמב"ם הלכות חגיגה פרק ב
30 הלכה י
31 יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדריים ונדבות ובמעשר בהמה, והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה
32 ושוק, שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו, אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא
33 במנחות שאינן בשר המשמה, כבר ביארנו בפסחים שחגיגת ארבעה עשר רשות, לפיכך אין אדם יוצא בה ידי
34 חובת חגיגה אלא יוצא בה חובת שמחה. +/השגת הראב"ד/ כבר ביארנו בפסחים שחגיגת י"ד רשות לפיכך.
35 א"א איני יודע מאי לפיכך ואותה ברייתא בן תימא שונה אותה דסבר חגיגת י"ד חובה היא בפסח אבל לרבנן
36 כיון דרשות היא יוצא בה אף משום חגיגה אם התנה עליה לצאת בה ושחטה בי"ד. +

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ח הלכה ג

37
38
39 מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר, אוכל מהן
40 תחילה ואחר כך אוכל בשר הפסח כדי לשובע ממנו, ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו, וכן אכילת בשר
41 פסח שני בלילי חמשה עשר לחדש אייר מצות עשה, שנאמר בו על מצות ומרורים יאכלוהו.

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י הלכה יב

42
43
44 כשמקריבין את הפסח בראשון מקריבין עמו שלמים ביום י"ד מן הבקר או מן הצאן, גדולים או קטנים, זכרים
45 או נקבות ככל זבחי השלמים, וזו היא הנקראת חגיגת ארבעה עשר ועל זה נאמר בתורה וזבחת פסח לה'

1 אלהיך צאן ובקר, אימתי מביאין עמו חגיגה זו בזמן שהוא בא בחול ובטהרה ובמועט, אבל אם חל יום ארבעה
2 עשר להיות בשבת או שבא הפסח בטומאה או שהיו הפסחים מרובים אין מביאין עמו חגיגה, ואין מקריבין
3 אלא הפסחים בלבד.

4
5 רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י

6 הלכה יג

7 חגיגת ארבעה עשר רשות ואינה חובה, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד ככל זבחי שלמים, ואסור להניח מבשר
8 חגיגת ארבעה עשר ליום השלישי שנאמר ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר, מפי
9 השמועה למדו שזה אזהרה למניח בשר חגיגת ארבעה עשר ליום ששה עשר, שנאמר לבקר עד בקר של יום
10 השני, והמותיר אינו לוקה אלא ישרוף הנותר ממנה כשאר הנותרים.

11
12 רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י

13 הלכה טו

14 מה בין פסח ראשון לפסח שני, הראשון אסור בחמץ בבל יראה ובל ימצא, ואינו נשחט על חמץ, ואין מוציאין
15 ממנו חוץ לחבורה, וטעון הלל באכילתו, ומביאין עמו חגיגה, ואפשר שיבא בטומאה אם נטמא רוב הקהל
16 טומאת מת כמו שביארנו, אבל פסח שני חמץ ומצה עמו בבית, ואינו טעון הלל באכילתו, ומוציאין אותו חוץ
17 לחבורתו, ואין מביאין עמו חגיגה ואינו בא בטומאה, ושניהם דוחין את השבת, וטעונין הלל בעשייתו ונאכלין
18 צלי בבית אחד על מצה ומרור, ואין מותרין מהן, ואין שוברין בהן את העצם, ולמה לא ישוה השני לראשון
19 לכל הדברים מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו, לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח, ללמד שאינה שוה
20 לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח, שכלל זה שנאמר במצרים שילקח
21 הפסח מבעשור, ושהוא טעון הגעת דם באגודת אזוב למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזון אין אותן
22 הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו

23 24 תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ע עמוד ב

25
26 תניא, יהודה בן דורתאי פירש הוא ודורתאי בנו והלך וישב לו בדרום. אמר: אם יבוא אליהו ויאמר להם
27 לישראל: מפני מה לא חגגתם חגיגה בשבת, מה הן אומרים לו? תמהני על שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון
28 שהן חכמים גדולים ודרשנין גדולים, ולא אמרו להן לישראל: חגיגה דוחה את השבת. אמר רב: מאי טעמא דבן
29 דורתאי - דכתיב +דברים טז+ וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר, והלא אין פסח אלא מן הכבשים ומן העזים!
30 אלא: צאן - זה פסח, בקר - זו חגיגה. ואמר רחמנא וזבחת פסח. אמר רב אשי: ואנן טעמא דפרושים ניקו
31 ונפרושי? אלא קרא לכדרב נחמן הוא דאתא. דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: מנין למותר הפסח שקרב
32 שלמים - שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר, וכי פסח מן הבקר בא? והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים
33 ומן העזים. אלא: מותר הפסח יהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.

34 35 רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה י

36
37 המפריש מעות לפסחו והותירו, יביא המותר שלמים, הממנה אחרים על פסחו ועל חגיגתו, הרי המעות שיקח
38 מהן בחלקם חולין, אע"פ שזה הפריש טלה לפסחו וזה הפריש מעות לפסחו ולקח ממנו המעות ומנהו על פסחו
39 הרי המעות חולין שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן ואת חגיגתן ואת מעות פסחיהן וחגיגתן.

40
41 רמב"ם הלכות קרבן פסח הקדמה

42 (טו) שלא ישאיר מפסח שני לבקר. (טז) שלא ישאיר מבשר חגיגת ארבעה עשר עד יום שלישי.

43
44 ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה קיח

45 והמצוה הקי"ח היא שהזהירנו מהותיר דבר מבשר החגיגה שיקריב יום ארבעה עשר, כמו שהתבאר בששי
46 מפסחים (ע א, עא א), ליום השלישי. אבל ייאכל תוך שני ימים. והוא אמרו (ס"פ ראה) ולא ילין מן הבשר

בס"ד הרב מיכאל רוזנצווייג - בענין ק"פ והגיגת יד'
Page 4 of 5 – YIJE 5777 – Set 7

- 1 אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר. ובא הפירוש המקובל בזה הפסוק כן (מדרש תנאים שלוקט ממדרש
2 הגדול) לא ילין מן הבשר בחגיגה הבאה עם הפסח הכתוב מדבר שתיאכל לשני ימים יכול ליום אחד כשהוא
3 אומר לבקר לבקר שלשני. ומזאת החגיגה אמר יתעלה (שם) וזבחת פסח לי"י אלהיך צאן ובקר. ומה שישאר
4 מזאת החגיגה שלארבעה עשר ליום השלישי ישרף לפי שהוא בכלל נותר (דלק' קכ). ולכן אין לוקין עליו.
5 וכבר התבאר משפטי מצוה זו כלומר חגיגת ארבעה עשר ביחוד במקומות ממסכת פסחים (סט ב - עא ב, קיד
6 א) ומסכת חגיגה (ז ב, ח א):
7
8 רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח
9 הלכה א
10 סדור עשיית מצוות אלו בליל חמשה עשר כך הוא: בתחלה מוזגין כוס לכל אחד ואחד ומברך בורא פרי הגפן
11 ואומר עליו קדוש היום וזמן ושותה, ואחר כך מברך על א נטילת ידים ונוטל ידיו, ומביאין שלחן ערוך ועליו
12 מרוך וירק אחר ומצה וחרוסת וגופו של כבש הפסח ובשר חגיגה של יום ארבעה עשר, ובזמן הזה מביאין על
13 השלחן שני מיני בשר ב אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה.
14
15 רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח
16 הלכה ה
17 ואומר לפיכך אנו חייבין להודות להלל לשבח לפאר להדר לרומם לגדל ולנצח למי שעשה לנו ולאבותינו את
18 כל הנסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות מיגון לשמחה ומאפלה לאור גדול ונאמר לפניו הללויה, ה הללויה
19 הללו עבדי ה' וגו' עד חלמיש למעינו מים, וחזרתם ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את
20 אבותינו ממצרים והגיענו ללילה הזה לאכול בו מצה ומרורים, ובזמן הזה מוסיף כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו
21 יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן
22 הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו ברוך
23 אתה ה' גאל ישראל, ומברך בורא פרי הגפן ושותה הכוס השני.
24
25 רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח
26 הלכה ז
27 ואחר כך מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת הזבח ואוכל מבשר
28 חגיגת ארבעה עשר תחלה, ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת
29 הפסח ואוכל מגופו של פסח, ולא ברכת הפסח פוטרת של זבח ולא של זבח פוטרת של פסח.
30
31 רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח
32 הלכה ט
33 ואחר כך נמשך בסעודה ואוכל כל מה שהוא רוצה לאכול ושותה כל מה שהוא רוצה לשתות, ובאחרונה אוכל י
34 מבשר הפסח אפילו כזית ואינו טועם אחריו כלל, ובזמן הזה אוכל כזית מצה ואינו טועם אחריה כלום, כדי
35 שיהיה הפסח סעודתו וטעם בשר הפסח או המצה בפיו שאכילתן היא המצוה.
36
37 התיחסות לזמן הפסח גם בזה"ז בהל' חמץ- וענין איסור שהיה ואיסור מלאכה אחר חצות
38 הי"א-צלי בזה"ז
39 הי"ד- מתנמנם בחבורה-
40
41 פרשת אמור- ק"פ
42 גר"א יו"ד שצח'
43 העמק דבר
44

<u>רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י</u>	1
הלכה א	2
השובר עצם בפסח טהור הרי זה לוקה שנאמר ועצם לא תשברו בו, וכן נאמר בפסח שני ועצם לא תשברו בו,	3
אבל פסח שבא בטומאה אם שבר בו עצם אינו לוקה, מפי השמועה למדו לא תשברו בו בטהור ולא בטמא,	4
אחד השובר את העצם בלילי חמשה עשר או ששבר בו עצם מבעוד יום או ששבר אחר כמה ימים הרי זה	5
לוקה.	6
	7
<u>רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י הלכה יא</u>	8
	9
היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומות כדי שתהיה נאכלת עם השבע, היתה להן אכילה מרובה	10
אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהיה נאכלת אכילה גסה, וכן בשירי המנחות.	11
	12
ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה נו	13
והמצוה הנ"ו היא שצונו לאכול כבש הפסח ליל חמשה עשר מניסן בתנאיו הנזכרים והוא שיהיה צלי ושייאכל	14
בבית אחד ושייאכל עם מצה ומרור והוא אמרו ית' (בא יב) ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על	15
מרורים יאכלוהו. ואולי יקשה עלי מקשה ויאמר למה תמנה אכילת פסח מצה ומרור מצוה אחת ולא תמנה	16
אותם שלש מצות ושתהיה אכילת מצה מצוה ואכילת מרור מצוה ואכילת פסח מצוה, אשיבנו אמנם היות	17
אכילת מצה מצוה בפני עצמה הוא אמת כמו שנבאר (ע' קנח) וכן אכילת הפסח מצוה בפני עצמה אמת כמו	18
שזכרנו אבל המרור הוא נגרר לאכילת הפסח ואינו נמנה מצוה בפני עצמה. וראיה לדבר, שבשר הפסח ייאכל	19
לקיום המצוה יהיה עמו המרור או לא יהיה והמרור לא ייאכל אלא עם בשר הפסח לאמרו ית' על מרורים	20
יאכלוהו. ואילו אכל מרור מבלי בשר לא עשה כלום ולא נאמר כבר קיים מצוה אחת היא אכילת מרור. ולשון	21
מכילתא צלי אש ומצות על מרורים מגיד הכתוב שמצות הפסח צלי מצה ומרור. כלומר שהמצוה היא קבוץ	22
אלה. ושם אמרו מנין אתה אומר שאם אין להם מצה ומרור הם יוצאין ידי חובתן בפסח תלמוד לומר יאכלוהו,	23
כלומר הבשר לבדו, יכול כשם שאם אין להם מצה ומרור הם יוצאים ידי חובתן בפסח כך אם אין להם פסח	24
יצאו ידי חובתן במצה ומרור הרי אתה דן הואיל והפסח מצות עשה ומצה ומרור מצות עשה אם למדת שאם	25
אין להם מצה ומרור הן יוצאין ידי חובתן בפסח כך אם אין להם פסח יוצאין ידי חובתן במצה ומרור תלמוד	26
לומר יאכלוהו. ושם אמרו יאכלוהו מכאן אמרו חכמים הפסח נאכל אכילת שובע ואין מצה ומרור נאכלין	27
אכילת שובע. לפי שעיקר המצוה אכילת הבשר כמו שאמר ואכלו את הבשר בלילה הזה והמרור מהנגרר אחר	28
בשר הפסח וחיוביו כמו שיתבאר מלשונות אלו למי שיבינם. והראיה הברורה השרש שגזר בו התלמוד והוא	29
אמרם (פסחים קטו א, קכ א) מרור בזמן הזה דרבנן. כי מן התורה אין חובה לאכול בפני עצמו ואמנם ייאכל	30
עם בשר הפסח. והיא ראיה ברורה שהוא מן הדברים הנגררים אחר המצוה, לא שאכילתו מצוה בפני עצמה.	31
ומשפטי מצוה זו גם כן מבוארים במסכת פסחים	32